СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 10. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 18-го січня 1944. No. 10. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, January 18, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СОТНІ ВБИТИХ В АРГЕНТИНСЬКІМ ЗЕМЛЕТРУСІ

БУЕНОС АЙРЕС (Аргентина). — Коло 8 години ввечір в суботу 15-го січня завважали сильний землетрус в місті Сан Хуан, що є столицею провінції такої самої назви в горах Андах. Ранком землетрус повторився, а його наслідки показалися катастрофальні. Подавляюча часть будинків, бо аж 90 відсотків, у руїнах; вбитих досі нараховано зо 200, але здогадуються, що їх може бути й тисячі, а таксамо й покалічених та пропавших. Комунікація з містом перервана, тому мало вістей дійшло ще до загального відома.

АРМІЯ И ФЛЬОТА ПОТРЕБУЄ ДАЛЬШИХ 700,000 РЕКРУТІВ.

ВАШИНГТОН. — Тому, що асентеровані в 1943. році юнаки не вступили до военної служби на час, як було передбачено на 1943. рік, треба буде покликати 700,000 свіжих рекрутів упродовж 6 місяців теперішнього року. Між ними будуть теж покликані і батьки, що мали діти ще перед нападом на Перл Гарбор. Такі інформації подало для вжитку конґресу бюро Поборової Служби.

НАКС ДОМАГАЄТЬСЯ ПОСТІЙНОГО ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ ДЛЯ МОЛОДІ.

КЛІВЛЕНД. — Однорічного вишколу для кожного юнака, що покінчив 17 літ життя домагався секретар фльоти Френк Накс у своїй промові вчасі обіду, виданого Радою Скавтів. „Нема забезпеки мира в неприготуванню до війни", сказав Накс, пригадуючи давню латинську пословицю: „Коли хочеш мира, приготовляй війну". „Тому в майбутності у часі миру, треба буде перевести примусовий вишкіл для молодих хлопців, щоб вони були готові кожної хвилини стати в обороні волі".

ПОТВЕРДЖЕННЯ ІСНУВАННЯ МАГНЕТИЧНОГО СТРУМУ.

НЮ ЙОРК. — На засіданню Фізичного Товариства при університені Коломбія, Фелікс Еренгафт, професор віденського університету, що втік до Америки перед націстами, запрезентував докази на існування магнетичного струму, подібного до струму електрики у вселенії. Докази на це давав Еренгафт при помочи ліхтарні і це викликало сензацію між ученими. Еренгафт заявив при цім, що відкриття магнетичного струму викличе одну з найбільших революцій в модерній науці, бо побіч електричних машин, що їх побудовано на засаді Фарадая, можна буде будувати теж і магнетичні машини.

НОВА ЛІТАЮЧА НАД-ФОРТЕЦЯ.

ВАШИНГТОН. — Новий американський бомбовик B-29 дістав урядову назву „Над-фортеця". Є це найбільший існуючий бомбовик у світі, як про це звіщає спільна американсько-британська летунська комісія. Цю назву придумала комісія для спільного вжитку обох армій при висиланню нових літаків проти Німеччини. „Супер-Фортрес" будуть вживані побіч Літаючих Фортець — „Флайінг Фартрес".

260,000 ВТІКАЧІВ В АМЕРИЦІ ЗА 10 ЛІТ.

НЮ ЙОРК. — Дводенне зібрання Краєвої Служби для Втікачів виявило, що впродовж останніх 10 літ, починаючи від 1933. р. прибуло до Злучених Держав 260,000 втікачів з европейських країв. Всіх віз видали американські консуляти понад пів міліона, але не всі могли бути використані. Одначе це вказує на гостинність і людяність уряду Злучених Держав. — Краєва Служба для Втікачів це приватна орґанізація, що займається допомогою втікачам, що вже прибули в Америку.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ СТЕЙТОВОГО ДЕПАРТАМЕНТУ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол виявив, що він перевів основну реорґанізацію стейтового департаменту, щоб приноровити його до вимог часу. Департамент поділений на 12 бюр з окремим директором на чолі кожного. Директорами стали асистенти стейтового секретаря. Замітне це, що бюро европейських справ є окреме від бюра для східніх справ, до якого належать теж і справи африканські. Окреме є бюро для далеко-східніх відносин. Крім бюр створено ще Комісію для Політики і Комісію для Післявоєнної Закордонної Політики.

СМЕРТНІСТЬ ПІЛЬОТІВ У ЧАСІ ВИШКОЛУ ЗРОСЛА НА 88 ВІДСОТКІВ.

ВАШИНГТОН. — У часі воєнного вишколу зросла смертність пільотів на 88 відсотків у порівнанню з вишколом у часі миру — такі вісти подає Бюро Воєнних Інформацій. Одначе цей відсоток треба брати під розвагу лише у пропорції з годинами, призначеними для вишколу. На ділі це число змаліло, коли взяти під увагу що число годин для вправ тепер дуже скорочене. Число нещасливих випадків значно зменшується вчасі звичайних вправ, але остало на тімсамім рівні вчасі битви.

Великі розміри американської післявоєнної оборони

НЮ ЙОРК. — Обговорюючи воєнні потреби Америки після війни, воєнний критик газети Н. Й. Таймс Генсен В. Болдвин зазначує, що між вимогами, конечними для оборони Америки, є такі: Армія і воєнна фльота, якої не має ніхто у світі; поборова служба примусова в часі миру; злиття департаменту фльоти й війни в один департамент війни. Такі справи вже обговорюють і у військових колах у Вашингтоні як щось конкретного. Крім цього військові кола вже годяться на погляд дипльоматів, що треба буде ввести міжнародню військову поліцію для збереження миру. Ці засоби потрібні на те, щоб справді втримати мир для будучих ґенерацій. Ще лише бракує належного зрозуміння цих справ серед загалу публики — каже Болдвин, бо зрештою фаховий світ вже належно на такі справи приготований.

МИСТЕЦЬКИЙ УСПІХ ОЛЬГИ ЛЕПКОВОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ СПІВАЧКИ

НЮ ЙОРК. — Пані Ольга Лепкова, мецц›-сопран, відома з оперових і концертових виступів у Галичині, Відні, Канаді, як теж по різних українських осередках Злучених Держав, виступила минулої неділі з власним концертом в „Таймс Гол" в Ню Йорку. Публика, своя і чужа, що майже виповнила салю, приняла артистку дуже сердечно з самого початку, зараз по відспіванню „Каватіни" з опери Доніцетія „Фаворита", бо було видно, що артистка володіє прекрасним голосом, чистим і виробленим, як і добре інтерпретує те, що співає. З багатої й різнородної програми, запрезентованої артисткою різними мовами, найбільше припали до вподоби публики таки українські композиції, що були віддані з особливим чуттям і прецизністю. Критик часопису „Ню Йорк Таймс" підкреслив драматичний характер українських пісень, зазначуючи, що пані Лепкова відспівала їх „з гарним ефектом", а теж подав, що інтонація була „певна", а „вимова знаменита". Знов „Геральд Трибюн" підкреслив, що спів артистки „викликав багато ентузіязму з боку великого числа зібраних, що були до співачки мило настроені".

В обидвох згаданих ґазетах піднесено теж ще й милу і культурну поставу артистки на сцені.

ЛИШЕ ПОВНА СПІВПРАЦЯ З РОСІЄЮ ДОВЕДЕ ДО ЦІЛИ

ВАШИНГТОН. — „Щонебудь інше, за виїмком повної співпраці з Росією після війни, буде траґічним промахом" — сказав у своїй радіо-промові підсекретар стейту Едвард Р. Стетиніос. Цю думку підтримали теж інші промовці із стейтового департаменту, що брали участь у програмі „Стейтовий департамент промовляє".

Польсько-російські взаємини ще далі погіршилися

ЛОНДОН. — По довгих засіданнях і конференціях з британійським урядом заграничних справ міністерський кабінет польського уряд під проводом премієра Міколайчика дав відповідь на пропозицію советського уряду переговорювати з поляками за східну границю Польщі на основі лінії Курзона. У цій відповіді польський уряд згодився дискутувати з советським урядом про всі питання, якщо Злучені Державий Велика Британія згодяться бути посередниками в переговорах і брати участь в дискусіях.

На цю заяву польського уряду американський і британійський уряд не мав ще часу дати офіціяльної відповіди, хоча поодинокі урядники давали ґазетярам до зрозуміння, що так Злучені Держави, як і Британія зможуть аж тоді брати участь у таких нарадах у ролі посередників, як на таке посередництво згодиться теж советський уряд.

Тимчасом у неділю советський уряд подав через свою офіціяльну новинкарську аґенцію заяву, в котрій гострими словами відкидає польську пропозицію. Передусім, советський уряд заявив, що польська декляраціа через своє пропущення питання лінії Курзона виминула й зігнорувала советську пропозицію. Подруге, советський уряд закинув польському урядови на вигнанню, що своєю пропозицією навязати наново звязки з советським урядом польський уряд на вигнанню виминає факт, що советський уряд не може ввійти в звязки з урядом, з котрим він зірвав дипльоматичні взаємини; при тій нагоді советський уряд пригадує, що ці звязки зірвано з вини польського уряду, бо мовляв польський уряд узяв активну участь у німецькій кампанії безчестити советський уряд за нібито-вбивства в Катині. Потрете, советський уряд заявляє, що польський уряд видно не бажає собі звязків з советським урядом.

Цю заяву вважають тут повним зірванням взаємин між двома урядами. Вона ставить важку проблему перед британійський уряд, з котрим польський уряд був у постійнім порозумінню підчас нарад над цею ситуацією.

Поки щонебудь можна було зробити для наладнання ситуації, з Москви вже прийшло одобрення пляну д-ра А. Пенціка, котрого називають лідером „Американських Приятелів Польщі", на основі котрого то пляну мав би бути створений Польський Комітет Національного Визволення, зложений з представників польських соціялістичних і робітничих партій у Лондоні, з представників „Союзу Польських Патріотів" у Москві та представників польських демократичних організацій в Злучених Державах і інших краях. Цей комітет мав би заняти місце польського уряду на вигнанню як тимчасовий польський уряд.

ПРИҐРАВКА ДО ІНВАЗІЇ.—Канадійські війська приготовляються у Британії до інвазії наскрізь реалістичними засобами. Підчас маневрів наприклад висаджують у повітря великанський набій динаміту. Два канадійці були поцілені, але не ушкоджені поважно.

БОМБОВИКИ РОЗБИЛИ БРУНСВІК

ЛОНДАН. — Британські бомбовики скинули в пятницю вечором понад 2.240 тон вибухових матеріялів на старинне німецьке місто Брунсвік, що останніми часами стало осередком виробу воєнних літаків.

Напад тривав несповна пів години, але зробив у місті страшне спустошення. Число вбитих подають на 12,000, а число людей, що остали без даху над головою, на 50,000.

ТРЕТИНА ЛАЙПЦІҐУ ЗНИЩЕНА.

ЛОНДОН. — Світлини, зняті з Лайпциґа, одного з головних німецьких залізничих і промислових центрів, виказують, що британське бомбардування з 3. грудня знищило зовсім одну третину міста. Бомби поцілили були тоді 127 більших і менших фабрик.

Те, що показують фотографії, потверджують рапорти людей, що були в Німеччині й виїхали заграницю.

НАСЛІДКИ РЕЙДУ НА СОФІЮ.

АНКАРА. — Один турок, що вернув з Болгарії, заявив про наслідки бомбардування Софії Аліянтами: „Ще такі два бомбардування, і Софія буде зметена з лиця землі". Центр болгарської столиці просто зовсім знищений й Софія перестала сповняти функції міста. Тисячі людей згинули від бомб, одначе їх числа ще не можна подати, бо роботи коло добування людей з румовищ не покінчені.

НАЦІСТИЧНИЙ ЛІТАК ЗАКРАВСЯ НАД ЛОНДОН.

ЛОНДОН. — Один одинокий націстичний літак перекрався крізь артилерійні оборони британійської столиці у самий її центр і скинув там бомбу, котра поцілила фільмовий театр. Згинуло в ньому 7 осіб; число ранених виносить 31.

Залетів він так вправно, що стукіт моторів літака зачуто аж тоді, як вже було чути свист його спадаючих бомб. Не було навіть алярму.

ҐЕНЕРАЛ АЙЗЕНГОВЕР У ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН. — До Британії прибув ґенерал Айзенговер, щоби приготовити інвазію Европи. По дорозі на свій пост ґенерал Айзенговер відбув низку конференцій з аліянтськими керманичами; між іншим розмовляв у Африці з премієром Чорчилом, котрий уже видужав зо запалення леґенів і вернувся до праці. Говорив також з президентом Рузвелтом і ґенералом Маршалом у Вашингтоні.

АМЕРИКАНЦІ ЗАХОПИЛИ ВЕРХ КОЛО КАСІНА.

АЛЖІР. — Американська піхота взяла приступом верх Трокіо, з котрого американські війська будуть панувати над долиною, в котрій лежить Касіно, головне забороло націстів в цій околиці. Американці вперед били незвичайно сильно по ворожих позиціях на цій 1,525 стіп високій горі.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА МОЗИР І КОЛИНКОВИЧІ.

ЛОНДОН. — Російські війська заняли в пятницю останні твердині в Білорусі: Мозир і Колинковичі. Рівночасно коло Винниці, в Україні, червона армія відкинула назад сильні німецькі відділи, що повели там протиофензиву.

Опісля російські війська пересунули тягар своїх атаків на північ на сектор між Невель і озеро Ільмень, де за кілька днів боротьби вони добули 40 місцевостей та залізницю Новосокільники-Дно-Ленінград. По заняттю Колинковичів червона армія перейшла ріку Іппу й поширила свій фронт під Пінськом.

Червона армія подала до публичного відома свої обчислення щодо німецьких втрат на Україні. За цими обчисленнями червона армія вбила там від 24. грудня до 13. січня 100,000 німців.

АРМІЯ ТІТА ЗДЕРЖУЄ НІМЕЦЬКУ ОФЕНЗИВУ.

ЛОНДОН. — Маршал Тіто подав до відома, що його партизанська армія здержала наступ німецьких військ у Боснії й перебрала ініціятиву в свої руки. Узброєні видно аліянтською зброєю, юґославські партизани заняли Ґліну, що лежить 40 миль на полудне від Заґребу, столиці кукловського хорватського уряду.

Нацистичні радіові коментатори кажуть, що Тіто поклав собі за завдання удержувати відкритими для Аліянтів різні порти на Адрійському морю. Додають, що це видно з документів захоплених націстами від партизанів.

Мадярське радіо подало, що у Заґребі йдуть систематичні ревізії домів. Телефонічне получення зірване. Ревізії мають на цілі викрити „небажані елементи", що мовляв ховаються в місті.

ВЕЛИКИЙ РЕЙД НА ВОРОЖУ МОРЕПЛАВБУ НА ЕҐЕЙСЬКІМ МОРЮ.

КАЙРО. — Британські бомбовики знищили й поважно ушкодили 18 кораблів, що пробували возити потрібні німцям матеріяли між островами Еґейського моря. Німецькі літаки пробували відбивати британських рейдерів, але це їм не вдалося.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ СИТУАЦІЇ

Лондонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", описуючи довжелезні вагання польського уряду на вигнанню з відповіддю на совєтську заяву в справі совєтсько-польської границі, порівнює польський уряд до чоловіка, котрому лікар сказав, що йому треба втяти ногу. Він підсуває тим, що поляки найшлися в положенню хорого котрий щоправда має дати дозвіл лікареви різати йому ногу, одначе не може відмовлятися дати такий дозвіл, якщо він хоче врятувати собі життя.

Це порівнання справді влучно схарактеризує си-ситуацію, в якій найшовся польський уряд на вигнанню. Совєтський уряд поставив полякам домагання зректися добровільно двох третин території передвоєнної Польщі. Це домагання мав би виконати польський уряд власне тоді, як він збирається візвати поляків у Польщі повстати до боротьби проти німецьких наїзників. Польський уряд не хоче дати такого зречення, але він знає, що відмовитися виконати совєтське домагання йому на ніщо не придається; такою відмовою він всетаки не врятує окупації цих територій червоною армією й совєтським урядом. Щобільше, як буде спротивлятися совєтам, то великі держави, запризнені з Росією, можуть відмовитися підпирати польські домагання щодо поширення Польщі на заході. Як згодиться на переговори з Москвою, але почне ставити якісь умовини й домагання, Москва може відмовити йому права уряду та проголосити таким польську орґанізацію в Москві. Якби польський уряд у Лондоні пробував відкладати справу, то польські підземні орґанізації можуть легко зчепитися в конфлікті з червоною армією, а тоді всяке польсько-совєтське зближення було би навсе унеможливлене.

У такім безвихіднім положенню щодо східних територій найшлися поляки в чверть століття після того, як ситуація була вся на їх користь. Бо якраз при кінці минулої війни склалася ситуація для поляків так корисно, що кориснішої навіть найживіша уява не могла представити. Кожна з трьох імперій, що розділила Польщу, була переможена. Переможні Аліянти хотіли розбиття одної з них та ослаблення другої. Навіть у Росії, котра була союзницею переможців, прийшли до влади большевики, котрих переможні Аліянти ненавиділи за те, що відтягнувши російські війська з фронту, малощо не довели до повної програми Аліянтів.

Поляки могли грати на цих аліянтських ворожнечах, і вони заграли на них уміло. І вони відбудували польську державу, і відбудували велику Польщу. І дістали вони під свою владу міліони непольських людей. І могли світові показати, що вони не тільки вміють державу будувати, але й нею правити. Та вони переконали світ, що вони вміють правити тільки утисками. Тому, як вони найшлися в зовсім інщій ситуації, ніж 25 літ тому, світ не проявляє для їх положення ніякої активної симпатії.

Буджетове предложення президента

Яким нещастям є війна, пізнати в першу і найважнішу чергу — по людських втратах. Але як великим є вона фінансовим тягарем пізнати — по коштах. Та як одно так і друге є неминуче. Як одно так і друге є лихом, що його нам накинено.

Ось так треба підходити до цього нового буджетового предложення, яке передав президент конґресови, а яке обіймає величанську суму, що виносить сто біліонів долярів. А про цілий воєнний довг пишуть, що якщоб ми обмежувалися до видатків, які видала держава, наприклад, в 1916 році, то треба булоб сто років, щоб таку суму розтратити.

Це одно вже вияснює якнайкраще, що це є модерна війна, яка це руїна, який це величанський тягар.

Але розумовання тут нічого не зарадить. Воно тільки може довести до одного розумного заключення: Дати урядови всі потрібні фінансові засоби, щоб він міг повести справи так, щоб війна була якнайскорше закінчена. І то закінчена нашою перемогою. Це є те одно, до чого нам усім треба прямувати. Бо коли іде про звичайного громадянина, то він всеодно не визнається у тих комплікованих рахунках, що з них складається державний воєнний буджет. Він тільки може рахувати на те, що уряд грошей не розтрачує, а видає на те, що найконечніше. А далі, що й в конґресі маємо таких заступників, що визнаються краще на таких справах як державний буджет як ми, звичайні громадяни. Їх завданням є всі ті видатки провірити, щоби була задержана ощадність, але й дбати, щоб не була здержана в нічому воєнна машина.

Конґрес мусить теж провірити точно податкову спроможність населення, бож усі ті біліони, що їх видаємо, мусять бути, скорше чи пізніше, покриті тими грішми, що їх держава стягне титулом податків. Та ця справа не буде тепер остаточно вирішена, бо війна ще не скінчена і ніхто не знає нашого кінцевого воєнно-фінансового тягару. Одно тільки знаємо, що чим скорше війна скінчиться, тим менше спаде на нас ось того тягару. А далі, що щоб ми не думали, а мусимо бути готовими платити ще більші податки, якщо хочемо вдержати фінансову рівновагу краю.

Те, що президент домагається від нас додаткових податків, є зовсім природним. Якеж інше може бути джерело нових приходів? Щож інше може вдержати фінанову рівновагу і не довести до захитання вартости доляра?

Супроти цього наша відповідь на нові державні потреби мусить бути тільки одна: платити солідно й чесно податки і купувати правильно воєнні бонди, і то ще додатків, як є розписана нова державна позичка, як це є тепер. Ось це є те, що ми можемо витягнути з буджетового предложення нашого президента.

ПРОГРАМА

ДРУГОГО КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНЦІВ УКРАЇНСЬКОГО РОДУ

що відбудеться в днях 22. й 23. січня 1944. р. у Філядельфії, Пенсилвенія.

СУБОТА, 22. СІЧНЯ.

Місце зібрання: **Готель Бенджамин Френклин** (9. вулиця й Чеснат Ст.)

Час: **9. година ранку.**

(Реєструватися в готелю в пятницю від год. 7. до 11. ввечер; в суботу від год. 7. до 9. ранку).

1. **Відкриття Конґресу.**
   Відчитання імен делеґатів; призвання Божої помочи; вступне слово-привіт.
2. **Вибір президії, секретарів, комісій.**
3. **Звіт Конґресового Комітету.**
4. **Дискусії над звітом.**
5. **Реферати:**
   1. Наша участь у воєнних змаганнях.
   2. Українська Ударна Кампанія за Воєнні Бонди.
   3. Український Воєнно-Допомоговий Фонд.
   4. Координація по місцевостях.
   5. Матеріяльна допомога Конґресовому Комітетови.
      (Перерва на обід).
   6. Війна і жіноцтво.
   7. Вільна Україна — перемога демократії.
   8. Самостійна Україна історичною конечністю.
   9. Чому ми, роджені в Америці, переймаємо оборону української справи.
6. **Дискусія над рефератами.**
7. **Резолюції.**
8. **Вибір Екзекутиви й Членів Українського Конґресового Комітету.**
9. **Внески.**
10. **Замкнення Конґресу.**

БЕНКЕТ відбудеться в суботу в Домі Українських Горожан, 847 Норт Фреклин Ст., в 7. год. ввечер.

НЕДІЛЯ, 23. СІЧНЯ.

Вранці: **Богослуження в церквах:** в українській католицькій катедрі (814 Норт Френклин Ст.) і українській православній церкві (Джермептави евеню і Беркс Ст.)

В 3. годині сполудня: **Концерт** — для звеличання історичного „Свята Злуки", себто Дня 22. січня 1919, коли то Західня й Східня Україна злучилися у вільну, незалежну та нероздільну Українську Народню Републику.

Місце концерту: Дім Українських Горожан, 847 Норт Френклин Ст.

В 7. годині ввечер: **Товариські сходини** в Домі Українських Горожан.

ЗАВВАГА: а) Делеґати зволять уложити свою подорож так, щоб в суботу, 22. січня, в годині 9. рано вже зареструвалися і всі були на своюму місці.

Екзекутива Українського Конґресового Комітету.

Микола Чубатий.

Жидівська справа та повоєнний світ

Два страдальні народи.

Український та жидівський нарід, різні собі психікою, соціяльною структурою а навіть ментальністю, мають одначе щось спільного. Обидва століттями терплять дуже багато гноблень та переслідувань і поносять величанські жертви в людях та майні в часі воєнних катаклізмів. Один та другий нарід, хоч мають повне право стати вже раз державним народом на землі своїх батьків, не осягнули цього по першій світовій війні, та й не кращі гороскопи зарисовуються по цій світовій війні; принаймні так тепер виглядає.

Справа визволення тих народів сходила на другий плян перед великодержавними інтересами деяких переможних держав. Тому міліони українців та жидів й донині остають недержавними народами; отже в міжнародній розумінню навіть не націями.

Українська земля нині зруйнована до основ. Правдива осмалена земля; нарід винищений на половину або розігнаний по всіх усюдах світа. За посідання багатої української землі счепилися тепер два диктатори — Гітлер та Сталін. І так гине нікому нішо неповинний нарід, який одного тільки бажає, щоби стати господарем на рідній землі та зі сусідами жити в згоді. І то гине в таких обставинах, що виявляють, що не зважаючи на страшні жертви, є нині для українського народу дуже невеликі можливости стати державним народом і осягнути свою незалежність. По поваленні Гітлера російський імперіялізм в нинішній ситуації стане знов головною причиною дальшого поневолення українського народу.

А чи треба згадувати ще обширніше про ті величезні жертви, що їх понесли жиди середущої та східної Европи в часі цеї війни? Винищити жидівський нарід — це Гітлера ціль. Трагедією жидівського народу це, що всі майже краї де живе головне скупчення жидівського народу, себто понад пять міліонів населення, дісталося під божевільну адміністрацію уряду, що засадою своєю поставив расову екстермінацію. Жиди в расовій ґєрархії нацистів найгірші, тому їх винищується. Навіть найобєктивніший підхід та найсолідніший розслід не всилі усталити нині розмірів цеї чергової в історії катастрофи жидівського народу.

Злочини над українським та жидівським народом засобом пропаґанди противників.

Нищення жидівського елементу нацистами та нищення українського большевиками стали засобом пропаґанди противників, тому й тяжко вже нині усталити розміри жертв обох народів міжнародного страдальства. Щоб закрити своє нелюдське поступовання супроти жидів нацисти видвигають нищення українців деколи й поляків большевиками. І навпаки. Щоби закрити свої провини большевики говорять багато про жидівські екстермінації нацистами. Одна сторона віднаходить могили українських селян та робітників під Винницею, польських офіцирів в катинськім лісі. А нацисти стягають медичні авторитети з цілої Европи для засвідчення правди про збірні могили нерідко по кілька тисяч жертв. Знов з приходом німців в Західну Україну поставили нацисти перед очи світа українські жертви по вязницях міст Західної України, з львівськими бриґідками у проводі. В Азії, в підбігунових околицях к о р о т а ю т ь марно життя та вмирають щонайкращі патріоти української землі.

Але теж з другого боку світ дізнається про масові могили під Харковом, під Києвом, в страшний спосіб помордованих німцями жертв, що йдуть в десятки тисять. Через невтральні джерела передістаються відомости про зганяння жидів як скотини з різних околиць Европи до Польщі. Чуємо про творення окремих жидівських поселень — ґет, які потім як варшавське ґетто, по Ню Йорку найбільше скупчення жидів в однім місті на світі, в числі біля пів міліона, зникає з лиця землі. Доходять вістки про нищення жидів ґазовими способами. Це все річи страшні, нелюдські. Може аж по війні довідаємося про дійсні розміри тої катастрофи. На всякий випадок є факти усталені, що сотки тисяч жидів, а то й міліони вигинули в часі цеї війни так само, як вигинули міліони українців, про яких то тут то там прийде якась принагідна вістка, бо український нарід не розпоряджає правильним інформативним апаратом навіть в сотній частині, як жиди. В додатку, слухати чи розповідати про жертви українського народу — нині є не модне, говорячи делікатно. Нині говориться прецінь тільки про „визволення" українців!

Двобічна розвязка жидівського питання по війні.

Як українське питання мусить бути розвязане в напрямі державного усамостійнення українського народу на його землях, якщо у світі має бути трівкий мир, а не трівка опресія 45-міліонового народу, так знов і іншого характеру вимагає розвязка житівської проблеми. Жиди це одинокий нарід на земській кулі, що не зважаючи на великий вклад в культурну скарбницю світа, та свою національну свідомість та вікову тугу за власною батьківщиною, не мають власної національної території.

Батьківщиною жидів є Палестина, що через вікові події, передовсім через натиск арабсько - музулманського світа, нині вбільшости скольонізована арабами. Донедавна творили вони на цій землі разячо подавляючу більшість населення. До війни жиди в загальнім числі біля 15 міліонів жили розпорошені по цілому світі, при чім є два найбільші скупчення жидів. Одно біля 5 міліонів в Злучених Державах Північної Америки, друге в центрально - східній Европі, передовсім в Україні та Польщі, теж біля пять міліонів душ. Яке там число остало нині, годі тепер усталити.

На протязі історії такі вибухи п е р е с л і д у в а н н я жидів, як теперішне під нацис-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ОЛ. ЛУГОВИЙ

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

8)

З смертю Конецпольского в Україні повіяло новим духом, новими утисками й знущаннями. Розбій Чаплинського у Суботові був лише характерним показчиком відносин, панувавших поміж польською шляхтою і українською, а також явища стали звичайними, повсякленними. Магнати переводили наїзди на маєтности біднішої шляхти, бідніші на зовсім незаможну, поляки на українців, але й українська шляхта скупчувалася й платила тимже полякам. У цій боротьбі між шляхтою вперше відчув Чигиринський полковник свою спорідненість з Україною, з народом; відчув, що його місце в рядах покривджених. З тих часів походить його сприятелювання з сотником Чигиринським Богд. Хмельницьким. Бувши з природи справедливим і лицарської вдачі Кричевський здобув любов козацтва. Воно йшло за ним скрізь, куди він його кликав.

У серпні 1647 року Кричевський з Чигиринцями робить наїзд на Переволочну, маєток Альбрехта Арцишевського, що вславився переслідуванням козаків, і руйнує маєтність. Трохи згодом бере на поруки й звільняє Богдана Хмельницького та допомагає йому дістатися на Запоріжжа. Безперечно, що Кричевський був втаємничений у пляни Хмельницького повстати за козацькі права; але, хоч і зненавиджений Потоцьким, він всеж пливе зо своїм полком в аванґарді гетьманового сина, Стефана, під Жовті Води після виступу Хмельницького проти Польщі, бо жде, як і вся дрібна українська шляхта, зросту повстання.

Коли реєстрове козацтво під Жовтими Водами перебило свою старшину й перейшло на бік Хмельницького — коло байдака Кричевського Чигиринці, для людського ока, поставили варту, — певніше охорону, — щоб часом в заколоті на нього не напала чернь. По умові Хмельницького з татарами всі значніші бранці мали йти в татарський полон; в полон мав йти і Кричевський. За чотири тисячі талярів Хмельницький викупив Кричевського, Виговського та Зацвиліховського. Виговський внедовзі став ґенеральним писарем, а Кричевського та Зацвиліховського наділив гетьман полковниками.

І тепер полковник Кричевський, у недавному заслужений королівський полковник, опинився перед вибором: чи йти з поневолителями України, чи пристати до тих, що їй несли волю. Чесний лицар бачив по чийй стороні правда, цілою душей пристав до повставших. А щоб порвати уські звязки з минулим, — навіть спомини, зараз по Жовтоводському погромі перейшов полковник Кричевський на православе, принявши імя покровителя козацтва, архистратига Михайла. Цей крок славного королівського полковника перед обличчям страшних небезпек, показав, що йому життя поза Україною вже немає, що долю свою він на життя і смерть звязав з долею України і козацтва. Своїм поступком оказав величезний вплив на чернь та низову голоту, — з якої виключно складалася тоді армія Хмельницького, — піддав їй духа до боротьби. Бож Жовтоводівська перемога була лише початком, а недалеко коло Корсуня стояла сильна, переважаюча козацтво польська армія і гетьмани Потоцький та Калиновський, і ніхто ще не міг сказати чим боротьба закінчиться.

По Корсунській п е р е м о з і Кричевському доручив Хмельницький найстарший столичний козацький полк Київський. В дальшій боротьбі з Польщею Кричевський визначався безкомпромісовістю; разом з Богуном, Ничаєм, Чорнотою дораджував гетьманови знищити Польщу. — Не переговорювати, а воювати. В переможному поході козацької армії на захід Кричевський під Пилявцями перший завважує втечу поляків й кидається на здогін. Далі побував Кричевський під Львовом, Замостям. Після розєму зброї вертає з гетьманом до Чигирина, бере участь у святочному вїзді гетьмана у Київ, формує козацькі полки під Білою Церквою до нового походу. У другій війні на чолі свого полку несподівано нападає на польський табор; розбиває польський корпус, через кілька днів веде бій з військом князя Яреми Вишневецького. Розбиває його й переслідує до Староконстантинова. В польських військах повстає паніка; поляки втікають на Збараж і далі, щоб далі бути від козацької небезпеки.

Тож одержавши вістку про розгром північного українського фронту, гетьман Богдан вибрав Кричевського, що досвідом і здібностями дорівнував Радзивилови, але перевищав його своєю великою любовю до України. Вибрав того, чиє імя оповите було німбом слави, кому поза Україною не було ніде вже життя. Полковникови Кричевському доручив гетьман Богдан Хмельницький рятувати себе й Україну від страшної поразки, а може й від краху Української Козацької Держави.

На чолі трьох тисяч кіннотчиків Київського полку, з титулом Наказного Гетьмана України, вирушив командант збройних сил північної України, Михайло Кричевський (3. липня 1649 року) з під Староконстантинова через полинські ліси й багна на північний схід до Дніпра. Вирушив з завданням за всяку ціну недопустити литовської армії у межі України.

(Дальше буде).

Жидівська справа та повоєнний світ

(Докінчення зо сторони 2-гої)

тами, бували кілька разів в Европі — в Еспанії, над Реном, та ще де. Непевність положення жидів як меншини мусіла збудити в них потребу думати про власний дім, про свою землю, де в часах таких вибухів расової ненависти, вони малиб мати пристановище. Звідси потреба створити жидівську державу в Палестині.

Створення жидівської держави малоб для жидів величанське моральне значіння, бо тоді вони, з радше релігійної як національної групи сталиб правдивою нацією. Жидівська держава обудилаб національну традицію та з інтернаціоналістів жиди сталиб у доброму розумінню національно думаючими людьми. Що такі міркування правдиві, я сам мав спосібність перекопатися при стрічі з ідейними жидами, кандидатами на виїзд до Палестини, так званими халюцами. Це люди цілком іншої мейтальности й треба признати, в найкращому розумінню, що збуджують правдиві симпатії.

Палестинська проблема.

Зреалізування жидівської держави це незвичайно важка та замотана проблема. Поперше, що Палестина замала країна, щоб помістити всіх жидів; вона ледви яку пяту частину жидів всього світа моглаб приняти на лоно старої европейської батьківщини. Друга трудність, це арабська кольонізація в Палестині. Араби становлять в тім краю більшість. Нині в часі одиноко правильних поглядів у міжнародному житті, що тільки право самовизначення народів є найсправедливіше, арабська більшість є великанською перешкодою. Крім цього, палестинські араби вважають себе частиною арабського світа, що нині виразно прямує до створення [illegible] в Палестиною включно. В тім згідні магометанська більшість та християнська меншість арабів.

Ніхто може не є таким горячем сторонником загоди, щоб більшість населення вирішувала справу державної приналежности країни як українці. Про це право більшости так часто й пишемо. Жидівське право до Палестини є в першу чергу правом історичним та економічним. Історично Палестина є країною жидів, тамошні араби це інтрузи, кольоністи загойовинка, але поселені там від соток літ. Колиб жиди мали на світі деінде свою національну територію, то певно що важко булоб їм оборонити своє право до Палестини. Але жиди нарід виїмковий, без власної батьківщини і немає двох думок, що слушність в тім випадку є за жидами, щоб кусок землі їх батьків, Палестину, край наїзником винародовлений, привернути їм назад.

Праця жидів в Палестині помежи двома світовими війнами веде понад усякий сумнів до розвязки палестинської проблеми в їх користь. Поперше, число жидів там зросло вже майже до 600 тисяч, а процентово жиди підійшли до понад 30 відсотків населення Палестини. Вони внесли у розбудову того краю такі великанські економічні вартости, що їх не можна легковажити. З пустинної країни зробили вони цілі околиці гарно управленими та загосподарованими просторами. Ґрунт для своїх кольоністів відібрали вони від пустині, не від арабів. Повстали там нові модерні міста як Тел Авів. Ще двацять літ такої праці всилі дати там жидам не тільки бажану більшість в тім краю, але теж господарсько перемінити Палестину у загосподаровану країну і для себе і для арабів. Того араби невсилі зробити.

На перешкоді в розвязці палестинської справи в користь жидів стоїть ще одна справа, а саме англійська політика на Близькім Сході. Палестина є нині під мандатом Анґлії, яка має інтереси по різних країнах арабського світа — в Іраку, в Єгипті, тощо, як теж і міліони магомедан не-арабів у своїх кольоніях. Ось тому Анґлія не хоче фаворитуванням жидів дразнити арабського та музулманського світа. Найболючішим потягненням анґлійської політики для жидів є постанова уряду Чеймберлина з 1939 року, проголошена в так званій Білій Книзі, якою в березні 1914 жидівська кольонізація Палестини малаб бути зовсім припинена. Це означалоб упадок всіх палестинських плянів жидів.

Проти введення тої постанови в життя нині виступають теж нежидівські поважні діячі в Америці та Анґлії та широкі кола громадянства, бо вікова справедливість вимагає, щоб уможливити жидам хоч на клаптику землі стати як на власній землі в ролі хазяїна.

Розвязка жидівського питання в поодиноких країнах світа, це багато окремих місцевих питань, що повинні бути вирішені не тільки в дусі гуманітарности, справедливости, а навіть під міжнародною ґарантією. Країна, що нині виглядає й прихильна жидівському населенню, за пів покоління може змінити наставлення до жидівської меншини. Прикладом цього є Німеччина. Нині, як виглядалоб формально, то найбільш прихильно ставляться до жидів Совєти, що є й джерелом нинішнього совєтофільства поважної частини жидів, навіть з поминенням застосування засад справедливости до українського народу, що так само терпить і так само тільки справедливости домагається для себе, як жиди. Але на таких хвилевих „конюнктурах" годі будувати щось постійне, бо ніхто не є певний, що в совєтській Росії так завжди буде. Навпаки традиційні історичні протижидівські настрої в Росії можуть й там за пів покоління повернути, особливо коли на наших очах відроджується російський націоналізм. І важне теж і те, що де нині гнетуть одних, там завтра можуть гнобити теж і других.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі":

Микола Маланяк, Еверсон, Па. $3 („Нехай „Свобода" літає як той орел, гордо і сміло поміж український нарід!"); о. В. Горохівський, Норвич, Конн., $2; Стефан Кухарчик, Рединґ, Па., $1; Роман Тепетило, Колдейл, Па. $5 („Читаю „Свободу" 20 років, відколи я приїхав з Галичини, і багато навчився з неї. Бажаю нашій „Свободі", щоб прожила між українським народом дальших 50 років"); Антін Клим, Смовк Ран, Па. $1 („Посилаю як доплату до ґазети на 1944 рік. Так повинні поступити з доброї волі всі читачі „Свободи", заки буде запізно... себто, щоб читачі не наразилися на те, що дістануть лише одно число в тиждень"); Анна Вальчишин, Кренфорд, Н. Дж. $1; Микола Мороз, з від. 204 У. Н. С. в Ню Йорку, $1.

Зо збірки на гостині в честь Миколи й Т. Лопушанських в Йонґставн, О., $4; Микола Задерецький, як дар від відділів У. Н. Союзу в Клівленд, О., $25; Михайло Мельник, секр. бр. св. Володимира, від. 105 У. Н. С. з Філядельфії, $15. На цю суму склали на річнім засіданню: Братство з каси $5.50, Іван Гасин $1.25, по $1 зложили: Дмитро Слободян, Стефан Крайник, Михайло Кознарський; по 50 ц.: О. Водчек, М. Лопушанський, В. Лопушанський, П. Савчинський, С. Савчинський, Т. Слободян, І. Кузбит, Т. Качмар, М. Мельник; по 25 ц.: І. Гриб, І. Питляк, А. Мельник.

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: Як складають Ювилейний Дар Свободі?).

До Делеґатів Другого Українського Конгресу!

Кампанія продажі Воєнних Бондів.

Кампанія за Українсько-Американською продажю воєнних бондів начнеться цілою силою дня 18. січня б. р. Але тому, що вже до цього часу многі поробили потрібну підготовку, то вже на Другому Конгресі, який відбудеться у Филядельфії дня 22. січня, можна буде здати приблизний звіт, як виглядає кампанія в поодиноких громадах.

Не треба пригадувати, що кампанія за продажю воєнних бондів це величезний вклад праці нашого громадянства до воєнних зусиль нашої держави, а для нас самих це показчик нашої орґанізованости та державної посвяти.

Ось тому треба доложити усіх зусиль, щоби наша бондова Кампанія не тільки осягнула назначену квоту пять міліонів долярів, але значно її перейшла.

Не забуваймо, що наші й найбільші зусилля не принесуть нам ніякої користи, коли про це не буде ніякої публичної вістки. Маючи це на увазі, створено для переведення нашої бондової компанії централю, яка має давати вказівки, як цю кампанію переводити на місцях, а рівночасно збирати точні відомости **де і кілько** продано воєнних бондів.

Обидва ці завдання величезні. Виконати їх якслід можна тільки при допомозі кожної громади, кожної ідейної одиниці:

Щоби можна подати хоч приблизні інформації на Другім Конгресі, прохаємо Отців Парохів, представників орґанізацій та громад надіслати негайно інформації про наступне:

1) Наша Громада (Орг.) закупила дотепер бондів на суму ______ дол.

2) Наша Громада (Орг.) закупить тепер бондів ______ дол.

3) Для переведення Кампанії роблено такі заходи ______

Ці відомости як і всі звіти чи запити в справі Українсько-Американської Кампанії Продажі Воєнних Бондів слати негайно до:

UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE
847 N. Franklin St.
Philadelphia, 23, PA.

Першою громадою, яка зголосила свою участь в бондовій Кампанії, є Акрон, Огайо; другою громадою є Дітройт; третьою Клівленд.

Після закінчення Кампанії будуть роздані нагороди з Державного Скарбу для тих громад, які викажуть найбільше зусиль.

Д-р Володимир Ґалан,
голова Комісії Продажі Воєнних Бондів при Українськім Конгресовім Комітеті.

То раз пес!

Урядовець департаменту скарбу у Вашинґтоні Вилйєм Шелі чванився своїм псом, що йому на імя було Фідо. На потвердження своєї гордости оповів таку пригоду:

Раз заложився він з приятелем, що піде з Фідом кілька миль дороги, сховає під камінь срібну півдолярівку, а потім вишле Фіда і він принесе йому негайно гріш назад. Приятель заложився.

Фідо вибрався за грошем і не вернувся того дня. Приятель Шелія ждав цілу ніч, пес не вертав. Ранком мав уже заждати виплати закладу, аж тут прибігає Фідо з мужеськими штанами в рові, а за ним біжить якийсь чоловік і викрикує: „Ловіть цього пса. Ах, що за невдячне сотворіння!"

На запит, що сталося, відповідає чужинець Шелієви: „Представте собі: Йду я лісом, пес мучиться коло каміння. Я перевернув камінь і найшов там півдолярівку. Очевидно, я взяв срібну монету собі, вложив у кишеню і йду домів. Пес за мною, леститься коло мене. Я взяв його домів, нагодував, положився спати, а пес ляг недалеко мене. Аж над раном як зірветься з леговища, як не вхопить мої штани, тай гайда в дорогу. Я за ним, а він ще швидше. Ох, добре, що він мені попаде в руки!"

Шелі мовчки відобрав штани від Фіда, вложив руку в кишеню і витягнув звідти півдолярівку.

Дорога до раю.

Якийсь пан переходить через вулицю, задивлений на небо.

Панцю ладний — кричить шофер з авта — коли ви не будете вдивитися там, де йдете, то підете туди, де дивитеся...

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: П. Стасюк з Ню Йорку, Н. Й. $25 і П. Матіїв з Ню Йорку, Н. Й. $5.

БЕРЕЖАНСЬКА ГІМНАЗІЯ ЗА ЧАСІВ М. ШАШКЕВИЧА

Бережанська гімназія — одна з найстарших у Східній Галичині. Заклали її спершу в Збаражі в 1789 р., але в 1805 р. перенесли до Бережан. Крім цієї гімназії існували ще на терені Східної Галичини гімназії Василіян у Бучачі та державні в Станиславові й Львові. Тому, що на терені Сх. Галичини було так мало гімназій, а ще тому, що Бережани — це містечко дешеве та гарно положене, приманювала бережанська гімназія до себе чимало учнів. У ній вчилися наші пізніші визначні громадянські діячі, письменники та вчені тієї міри, як професори львівського університету: І. Шараневич, О. Огоновський, П. Огоновський, а ще митрополит Спиридон Литвинович, єпископ М. Куземський, визначний політик та автор праці: „Політика поляків супроти Русі" — С. Качала, автор граматики — М. Осадца, проф. Богдан Лепкий і багато інших. У бережанській гімназії вчився теж у 1826—1829 роках Маркіян Шашкевич. Цікаво розглянути відносини, що серед них відбувалася наука в бережанській гімназії в цьому часі.

Зверхньою владою шкільництва в Галичині був тоді губернатор, князь Август Лонгин Любковіц, що держався на цьому пості від 1826 до 1832 р. Директором гімназійних наук (тоді звали таких директорів „інспекторами") був Франц Захарясевіч, капітульний канонік латинського обряду; директором гімназії, цебто людиною, що мала нагляд над учнями та вчителями, був місцевий староста Казимир Мільбахер; віцедиректором був кс. Степан Ступніцкі, парох Бережан лат. обряду. Управляв гімназією префект (пізніш, від 1850 року, звали їх „директорами") Андрій Сулішевський. Катехитом був Франц Новотни, а вчителями були: в клясах гуманітарних (нинішня V і VI) Йосиф Белецкі, українець, а в клясах граматикальних (I—IV) Іван Васькевич, поляк, Мартин Гора, чех, Франц Кавцкі, німець та Йосиф Попкевич, поляк. У хроніці бережанської гімназії записані такі характеристики цих вчителів:

„Мартин Гора, чех, та Іван Васькевич, поляк, граматикальні вчителі, оба мало здібні. Особливо цей останній потребуватиме дуже багато часу, щоб виробитися на доброго вчителя, бо з вийнятком латинської мови, що він її досить вивчився, в усіх інших предметах він лишився позаду. Також зовнішній його культура не надається до образування молоді". Іще гіршу характеристику проф. Івана Васькевича подає хроніка в 1826 р., по візитації школи директором гімназійних наук. Пишеться там таке: „Іван Васькевич такий невихований, що не вміє навіть прибрати доброї постави, а при тому має найгіршу методу навчання. А тому, що він упертий, не можна його нічого навчити. Його кляса була найслабша та не поправиться вона вже в пізніших роках, бо він цілком нездібний дати своїм учням правдиву освіту. Багато з його учнів почуває нехіть до нього та навмисне занедбує науку, щоб не бути більш під його опікою, інші знову вернулися з четвертої кляси до другої, щоб навчитися латинської мови. Не має щастя дати наукове виховання учням, а вислідів його праці годі похвалити. Те одне треба йому признати, що він дуже точний, бо скоро тільки пів до восьмої озоветься дзвінок, він зараз являється в своїй клясі та перебуває зо своїми учнями аж до часу, коли вони йдуть на Богослуження, веде потім учнів до костела, а в неділю та свята ще на ексгорти. Те саме робить і пополудні: пів до другої приходить до кляси та перебуває між учнями аж до кінця науки, а в цей спосіб бодай відбирає учням змогу капостити". Проте вчив Васькевич у бережанській гімназії до 1841 р.

„Франц Кавтскі має прикмети доброго та здібного вчителя гімназії. Викладає свої предмети молоді цілком зрозуміло та має взагалі дуже добру методу навчання".

„Йосиф Попкевич є вправді пильний та добре вихований, але не визначається ніякими надзвичайними прикметами гімназійного вчителя. Але треба сподіватися, що зчасом він надасться до свого звання так, що молодь, що буде під його кермою, буде мати в школі порядного вчителя, бо він старається образуватися читанням книжок, виповняє свої обовязки, та своїм добрим поведенням є прикладом для учнів. Він не партійник, любить згоду та пильно старається вминути кожну нагоду до незгоди. Він ані балакун, ані сварливий; коли його заатакують, уступає, щоб не заворушити спокою, у свойому поведенні він скромний, як личить праведній людині".

Про Василя Петровича записано в хроніці таке: „Необсаджену катедру математики та природничих наук віддано неуніятові, Василеві Петровичові. Він учить своїх предметів дуже пильно".

Характеристики Белечкого в хроніці нема. За те є там гостра та їдка характеристика віцедиректора, кс. Степана Ступніцкого, що був іменований на свій пост у 1826 р. Про нього пишеться в хроніці таке: „Чести він гімназії не приніс, бо не мав поняття про предмети навчання, а що був дуже зарозумілий, не хотів із ними навіть запізнатися, дбав виключно тільки про свої приходи з парохії, натомісць не дбав цілком про знання. Давав докази, що він ненавидить учительський збір та учнів, хоч вони ніколи його не вразили. Його нехіть до шкільної молоді показалася в тому, що він у часі сповіди не явився навіть у сповідальниці".

Натомісць дуже похвальну згадку помістили в хроніці про директора гімназії Казимира Мільбахера: „Він достойна, поважна людина, дбайливий та справедливий. Старається — скільки лиш позвалюють йому його обовязки старости, заохотити молодь до праці. Буває на семестральних іспитах, щоб переконатися про поступи молоді".

Наука всіх предметів, а також і богочестя, відбувалася в бережанській гімназії, подібно як і в усіх тодішніх галицьких гімназіях німецькою мовою. Для всіх учнів була спільна наука богочестя. Першим катехитом у бережанській гімназії був о. Яків Ангелович, гр. кат. 1807—1808 р., потім аж до 1850 р. були виключно катехити римо-кат. обряду. За часів Маркіяна Шашкевича катехитом був кс. Франц Новотни. І тільки р. 1850 завела австрійська влада осібну науку богочестя для кожного обряду, й першим гр.-кат. катехитом став о. Михайло Яремович.

До 1827 р. святкували в гімназії тільки латинські свята, українських ні. Перший крок до признання української народности в гімназії зроблено в 1827 р. У цьому році „надвірна наукова комісія" запорядила, що ті всі галицькі гімназії, де є бодай четвертина учнів гр.-кат. обряду, мають святкувати такі українські свята: Новий рік, Богоявлення, Велику Пятницю, Петра й Павла, Воздвиження Чесного Хреста, Миколи, два дні Різдва та другий день Великодня й Зелених Свят. Науку української мови завели в бережанській гімназії тільки 1848 р., і тоді на короткий час австрійський уряд запорядив був, що мовою навчання всіх предметів має бути українська мова. Але це тривало короткий час. Першим учителем української мови був о. Теофіл Павликів (1848—1850).

Бережанська гімназія від своїх початків аж до девятидесятих років минулого століття не мала багато учнів. В першому році (1805/06) було в гімназії 163 учні, в 1823 р. — 169, у 1824/25 — 185, у 1834/35 — 205, у 1835/6 — 222. Причиною цього малого числа учнів подає хроніка бережанської гімназії таке: „До бережанської гімназії зголошувалися тільки ті, що мешкали найближче. Панських дворів у Бережанщині не було, всі маєтки належали до кн. Любомирських. Учнями були діти парохів, економів, писарів і селян. Ці учні були такі бідні, що зараз прохали, щоб давати їм підмогу чи лекції, щоб мали з чого вижити. Покінчивши початкові кляси, переселювалися до Львова, щоб там знайти з лекцій прожиток. Учні мусіли жити за містом, бо саме місто та ринок були в жидівських руках".

ЧИ ТЯМИТЕ „ЛЮБКУ АМЕРИКИ"? — Кажуть, що Мері Пикфорд, відома голивудська зірка, виглядає тепер на 22 роки, а не на 52, що є її справжній вік. Фотограф схопив її у її кухні в Голівуді, як вона варила ощаджений нею жир. За три фунти жиру дістане вона 6 пойнтів на мясо.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Ювилейне Свято У. Н. Союзу у Філядельфії.

На чергових зборах Злучених Відділів У. Н. Союзу в Філядельфії, які відбулися дня 22. січня б. р. обговорено та вирішено такі справи:

Ювилейне Свято У. Н. Союзу.

Ювилейне Свято відділів У. Н. Союзу філядельфійської округи відбудеться в неділю дня 27. лютня б. р. на Українській Галі 847 Н. Френклин вул.

В програму свята ввійдуть:

1) Гра в бескетбол спортової Дружини У. Н. С. зо спортовою дружиною Українського Католицького Семинара зо Стемфорд;

2) В год. 5. святочний концерт, якого програму виконають хори Сиротинця та молодечий хор, під дирегентурою проф. Марусевича.

3) Союзове приняття зараз по концерті.

Усі відділи з Філядельфії мають принести свої прапори, тиждень перед концертом, до української галі.

В часі концерту буде передана коротка історія кожного Союзового відділу Філядельфійської округи. Усі відділи нашої округи повинні бути заступлені на тім святі.

Організаційні справи.

Ювилейна Кампанія за новими членами вже почалась. Зо звітів сестриць виходить, що організаційна праця йде вперед, та що в часі Ювилейного Свята можна буде дати підрахунок наших здобутків.

За уряд Злучених Відділів У. Н. Союзу:

Д-р Володимир Галан, предс.; С. Чорномаз, касієр; С. Слободян, секр.

ЙОНГСТАВН, О.

З гостини на добрі цілі.

На святого Николая 19. грудня 1943. добрі приятелі справили несподіванку громадянам Николі й Т. Лопушанським. Були гості свої і з Шарону. В часі гостини були промови своїх і шаронських як: Данила й Анастазії Кучмак, Ал. Попіна, Ів. Лисогіра, й ін. В промовах були замітки на адресу громади. Говориться, що по відході о. Ст. Мусійчука настав застій в народній роботі. Обговорювано, як оживити громаду, головно через організацію, численної молоді, через школу, хор і т. п. Вказувана на живу працю по інших громадах. Пішла збірка, з якої прийшло $7, з них $4 на Ювилейний Дар „Свободі", а $3 на дім старців.

Гість.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

Союзовий Відділ на різні цілі.

Члени Братства св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союзу, ухвалили на річних зборах з каси $10 на Український Семинар в Стемфорді; $10 на церкву св. Петра і Павла; та на радіо-програму і для Конгресового Комітету по $5. Крім цього члени зложили для Конгресового Комітету $20, а то по $1: Михайло Косоноцький, Стефан Ґріца, Микола Пігура, Андрій Бусько, Василь Гіль, Стефан Гладкий, Іван Смеричанський, Володимир Бутковський, Левко Кулич, Олекса Яцків, Казимир Станіславишин, Андрій Корнило, Микола Заяць, Семко Мисак, Стефан Диктер, Ева Хитрин, Параскевія Осмиловська, Франко Жарський, Антін Ярош, Сидор Васюк.

З архиєпархіяльної преси.

„Повідомляють нас, що заповідження на день 30. липня р. р. кінець світа — про що ми писали тому пару день — відкликали міродайні кола з огляду на публичний спокій і безпеченство. Через те кінець світа відбудеться іншим разом, серед більше сприятливих відносин".

Хворий на зуби.

— Куди йдеш?

— До дентиста.

— Тепер, так вчасно?

— Я власне з самого ранку ходжу до дентиста, коли я ще не виспаний.

— А то чому?

— Коли я ще не виспаний, то позіхаю. А мій дентист каже, що це влекшує йому працю.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. січня 1944 року помер у 69. році життя

ВАСИЛЬ ДЕМКО,

довголітний член відділу 409 У. Н. Союзу в Денмор, Па.

Покійний походив з Вільсова, Чехословаччина. Полишив у смутку жену Марію і троє дітей, дві дочки і сина.

Похорон відбувся 8. січня з католицької церкви св. Михаїла. В похороні взяли участь два Товариства. — В. Й. П.!

І. Гришко, секр.

ТАРЗАН, ч. 904. Замана.

Підчас коли його вояки рубали грубе дерево на дорозі повзу...

..Тарзан задумав загрозити ворогови зо стратегічної околиці.

Насмішками й визовами він заманив націстів глибоко в гущу.

Перед приходом ночи вони задержалися. Тепер прийшла пора для Тарзана.